

**ความชอบด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการและความคาดหวังด้านประสบการณ์
นันทนาการของนักขี่จักรยานเสือภูเขา จังหวัดเชียงใหม่**

**Recreational Setting Preferences and Experience Expectation of Mountain Bikers
in Chiang Mai Province**

คำนำ

กิจกรรมจักรยานเสือภูเขา เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยประเภทหนึ่งที่ได้รับ ความนิยมอย่างมากในหมู่นักท่องเที่ยวที่ชอบการผจญภัย ชอบความท้าทาย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ ผู้ประกอบกิจกรรมมีโอกาสได้สัมผัสธรรมชาติ ได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานตื่นเต้นท้าทาย ได้ ขับขี่ไปในเส้นทางที่ห่างไกล จึงทำให้รู้สึกได้ผจญภัย และในปัจจุบันด้วยจักรยานที่มีโครงสร้างที่ แข็งแรง มีประสิทธิภาพ สมบูรณ์แบบเหมาะสมกับสภาพเส้นทางที่ทุรกันดาร ประกอบกับมีระบบ ขับเคลื่อนเพื่อช่วยผ่อนแรงในการขับขี่ไปในเส้นทางที่มีความลาดชัน จึงทำให้ผู้ประกอบกิจกรรม สามารถได้รับประสบการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี (บริษัทโพรไบค์ จำกัด, 2548) แต่เนื่องจาก กิจกรรมจักรยานเสือภูเขาเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติและระบบนิเวศโดยตรง ดังนั้น การศึกษาวิจัยและวางแผนเพื่อรองรับกิจกรรมประเภทนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหากขาด การวางแผนจัดการที่ดี อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในด้านต่าง ๆ และส่งผลถึงคุณภาพของ ประสบการณ์ที่ผู้ประกอบกิจกรรมจะได้รับจากการประกอบกิจกรรมจากแหล่งนั้น ๆ

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดหนึ่งที่กิจกรรมจักรยานเสือภูเขาได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน มีสภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามเอื้ออำนวย ต่อการประกอบกิจกรรม แต่ในทางกลับกัน การวางแผนจัดการและพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรม ประเภทนี้ยังไม่มีการศึกษากันอย่างจริงจัง ดังนั้นในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษา ความชอบด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการ และประสบการณ์ที่คาดหวัง ของนักขี่จักรยานเสือ ภูเขาที่เข้าร่วมกิจกรรม การขี่จักรยานในรายการ “เส้นทางไร่เมลพิชพิชิตยอดคอดอยสุเทพ” ซึ่งจะทำ ให้ทราบถึงลักษณะภูมิหลังของนักขี่จักรยานเสือภูเขาว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร มีความชอบด้าน สภาพแวดล้อมทางนันทนาการอย่างไร มีความคาดหวังประสบการณ์แบบใด ในท้ายที่สุดทำให้ ทราบถึงลักษณะภูมิหลังของนักขี่จักรยานเสือภูเขาที่แตกต่างกันมีผลต่อความชอบด้าน

สภาพแวดล้อมทางนันทนาการและประสบการณ์ที่คาดหวังที่แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถตอบสนองต่อฝ่ายจัดการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา และทำให้สามารถจัดการเส้นทางเพื่อตอบสนองประสบการณ์ของนักขี่จักรยานเสือภูเขาได้อย่างเหมาะสม และเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะภูมิหลังของนักขี่จักรยานเสือภูเขา
2. เพื่อศึกษาความชอบด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการและประสบการณ์ที่คาดหวังของนักขี่จักรยานเสือภูเขา
3. เพื่อทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างลักษณะภูมิหลังของนักขี่จักรยานเสือภูเขากับความชอบด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการและประสบการณ์ที่คาดหวัง

ขอบเขตการวิจัย

ทำการศึกษาความชอบด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการ ประสบการณ์ที่คาดหวัง และลักษณะภูมิหลังของนักขี่จักรยานเสือภูเขา รวมถึงลักษณะภูมิหลังของนักขี่จักรยานเสือภูเขา ที่ส่งผลต่อความชอบด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการ และประสบการณ์ที่คาดหวัง โดยจะทำการศึกษาเฉพาะนักขี่จักรยานเสือภูเขาที่เข้าร่วมกิจกรรม การขี่จักรยานเสือภูเขาในรายการ “เส้นทางไร่หมื่นพิชิตยอดคอดอยสุเทพ” เท่านั้น ซึ่งข้อคำถามในแบบสอบถาม มิได้เฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

นิยามศัพท์

จักรยานเสือภูเขา หมายถึง จักรยานที่มีโครงสร้างที่แข็งแรง ทำมาจากวัสดุหลายประเภท เช่น เหล็ก (steel) โคร โม่ลิ (chromoly) อลูมิเนียม (aluminum) คาร์บอนไฟเบอร์ (carbon fiber) หรือ ไทเทเนียม (titanium) เป็นต้น มีระบบขับเคลื่อนช่วยผ่อนแรง เพื่อขับขี่ในเส้นทางที่มีความลาดชัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบมีระบบกันสะเทือน และ ไม่มีระบบกันสะเทือน

นักขี่จักรยานเสือภูเขา หมายถึง บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขาขึ้นคอยสุเทพ ในรายการ “เส้นทางไร้มลพิษพิชิตยอดคอยสุเทพ”

ลักษณะภูมิหลังของนักขี่จักรยานเสือภูเขา หมายถึง ลักษณะทางสังคมได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ประเภทกิจกรรมนันทนาการที่ชอบ ประเภทรถจักรยานเสือภูเขาที่ใช้ ลักษณะการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมจักรยาน ประสบการณ์ในการขี่จักรยานเสือภูเขา ประสบการณ์ในการเข้าร่วมการแข่งขันจักรยานเสือภูเขา ลักษณะการขี่จักรยานเสือภูเขา ลักษณะของกลุ่มที่เข้าร่วมประกอบกิจกรรม และระยะเวลาที่คิดว่าเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง

ความชอบของนักขี่จักรยานเสือภูเขา (preferences of mountain biker) หมายถึง โอกาสทางเลือกที่ชอบที่สุดด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการของเส้นทางจักรยานเสือภูเขาของนักขี่จักรยานเสือภูเขากลุ่มตัวอย่าง

สภาพแวดล้อมทางนันทนาการของกิจกรรมจักรยานเสือภูเขา หมายถึง ลักษณะที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของเส้นทางจักรยานเสือภูเขา ที่สามารถตอบสนองประสบการณ์และความชอบของนักขี่จักรยานเสือภูเขา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (physical setting) ด้านสังคม (social setting) และด้านการจัดการ (managerial setting)

ความชอบของนักขี่จักรยานเสือภูเขาด้านกายภาพ หมายถึง ระดับความชอบของนักขี่จักรยานเสือภูเขาที่มีต่อลักษณะหรือเอกลักษณ์ของเส้นทางจักรยานเสือภูเขา ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านภูมิทัศน์ (landscape setting) ประเภทเส้นทาง (track type) และสภาพเส้นทาง (track condition)

ความชอบของนักขี่จักรยานเสือภูเขาด้านสังคม หมายถึง ระดับความชอบของนักขี่จักรยานเสือภูเขาที่มีต่อผู้ร่วมใช้ประโยชน์เส้นทางคนอื่น ๆ

ความชอบของนักขี่จักรยานเสือภูเขาด้านการจัดการ หมายถึง ระดับความต้องการของนักขี่จักรยานเสือภูเขาที่มีต่อปัจจัยด้านการจัดการ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในเส้นทาง การควบคุมการออกกฏระเบียบต่าง ๆ

ประสบการณ์ที่คาดหวัง (recreational experiences expectation) หมายถึง ประสบการณ์ที่นักขี่จักรยานเสือภูเขาคาดหวัง หรือต้องการที่จะได้รับจากการประกอบกิจกรรมจักรยานเสือภูเขา

ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน หมายถึง ลักษณะการพักอาศัยของนักขี่จักรยานเสือภูเขา ซึ่งแบ่งเป็นอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และ ไม่ได้อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

ประเภทกิจกรรมนันทนาการที่ชอบ หมายถึง กิจกรรมนันทนาการที่นักขี่จักรยานเสือภูเขา มีความชื่นชอบ ทั้งนี้รวมถึงกิจกรรมที่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบกิจกรรมประเภทนั้น ๆ มาแล้ว หรือยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบกิจกรรมประเภทนั้น ๆ

ลักษณะการขี่จักรยานเสือภูเขา หมายถึง ประเภทการประกอบกิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขาของนักขี่จักรยานเสือภูเขาซึ่งในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ขี่แบบวิบาก (off-road) และไม่ขี่แบบวิบาก

ประสบการณ์ในการขี่จักรยานเสือภูเขา หมายถึง จำนวนปีของประสบการณ์ในการขี่จักรยานเสือภูเขาของนักขี่จักรยานเสือภูเขา

เส้นทางเดี่ยว (single track) หมายถึง เส้นทางที่มีลักษณะแคบ มีความกว้างไม่เกิน 1 เมตร มีลักษณะเหมือนกับเส้นทางเดินเท้า ซึ่งเส้นทางประเภทนี้ ผู้ใช้ประโยชน์จะเป็นแบบไม่ใช้ยานยนต์